

Hallituksen esitys Eduskunnalle kansainvälisiä rautatiekuljetuksia koskevan yleissopimuksen (COTIF) B liitteen (CIM) vaarallisten aineiden rautatiekuljetuksia koskevan liitteen (RID) muutosten hyväksymisestä ja laiksi liitteen muutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi kansainvälisiä rautatiekuljetuksia koskevan yleissopimuksen (COTIF) liitteen B (CIM) vaarallisten aineiden rautatiekuljetuksia koskevan liitteen (RID) muutokset Sinaïassa marraskuussa 2003 pidetyn RID-asiantuntijakomission 40. kokouksen päätösten mukaisesti, jäljempänä vuoden 2005 RID-muutokset, ja että eduskunta hyväksyisi lain RID-määräysten muutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Yleissopimus on jaetun toimivallan sopimus, jonka määräyksistä osa kuuluu Euroopan yhteisöjen yksinomaiseen toimivaltaan ja osa Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimivaltaan.

Yleissopimuksen liitteen B (CIM) liite, jäljempänä RID-määräykset, sisältää määräykset vaarallisten aineiden rautatiekuljetuksista. Sopimuksessa on tällä hetkellä mukana 41 jäsenvaltiota, joita ovat kaikki Euroopan unionin jäsenvaltiot sekä useimmat muut Euroopan valtiot ja eräät Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän valtiot.

RID-määräykset tulisivat Suomessa sovellettavaksi vain rajoitetusti siten, että ne koskisivat vain länteen Euroopan talousalueen ulkopuolelle suuntautuvaa kansainvälistä rautatieliikennettä. Voimassa olevat RID-määräykset vastaavat pääpiirteissään Suomessa voimassa olevaa sääntelyä. Vuoden 2005 RID-muutoksia vastaavat muutokset on tarkoitus saattaa kansallisesti Suomessa voimaan vaarallisten aineiden rautatiekuljetuksia koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä annetun neuvoston direktiivissä 96/49/EY (RID-puitedirektiivi) edellytetyssä aikataulussa.

COTIF-jäsenvaltioiden on ilmoitettava hallitustenvälisen kansainvälisen rautatiejärjestön pääsihteerille toukokuun loppuun 2004 mennessä, jos ne eivät hyväksy vuoden 2005 RID-muutoksia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin muutokset tulevat Suomen osalta voimaan.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	3
1. Nykytila.....	3
1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
COTIF-sopimus	3
Kansallinen lainsäädäntö.....	4
Euroopan yhteisön lainsäädäntö	4
2. Keskeiset ehdotukset	5
3. Esityksen vaikutukset	5
4. Asian valmistelu	5
4.1. Muutosten valmistelu asiantuntijakomissiossa	5
4.2. Asian valmistelu Suomessa	5
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	6
1. Vuoden 1980 COTIF-yleissopimuksen liitteen B liitteen (RID) muutokset	6
<i>Osa 1 Yleiset määräykset</i>	<i>6</i>
<i>Osa 2 Luokitusta koskevat määräykset</i>	<i>6</i>
<i>Osa 3 Luettelo vaarallisista aineista, erityismääräykset ja rajoitettuja määriä</i> <i>koskevat määräykset</i>	<i>6</i>
<i>Osa 4 Pakkaamista sekä pakkausten, IBC-pakkausten, suurpäälyksien, UN-</i> <i>säiliöiden, metallisten säiliöiden ja lujitemuovisäiliökonttien käyttöä koskevat mää-</i> <i>räykset 7</i>	<i>7</i>
<i>Osa 5 Lähetystä koskevat määräykset</i>	<i>7</i>
<i>Osa 6 Pakkausten, IBC-pakkausten, suurpäälysten ja säiliöiden rakennetta ja</i> <i>testausta koskevat määräykset.....</i>	<i>7</i>
<i>Osa 7 Kuljetusta, kuormausta, purkamista ja tavaran käsittelyä koskevat mää-</i> <i>räykset 7</i>	<i>7</i>
2. Lakiehdotuksen perustelut	7
2.1. Laki kansainvälisiä rautatiekuljetuksia koskevan yleissopimuksen (CO- TIF) liitteen B (CIM) liitteen (RID) muutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta	7
3. Voimaantulo	8
4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus.....	8
5. Käsittelyjärjestys	9
LAKIEHDOTUS.....	10
kansainvälisiä rautatiekuljetuksia koskevan yleissopimuksen (COTIF) liitteen B (CIM) liitteen (RID) muutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voi- maansaattamisesta.....	10
LIITE	11

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

COTIF-sopimus

Vuoden 1980 COTIF-yleissopimus (SopS 4—5/1985) on Suomessa saatettu voimaan kansainvälisiä rautatiekuljetuksia koskevan yleissopimuksen (COTIF) eräiden määräysten hyväksymisestä annetulla lailla (58/1985).

Yleissopimus käsittää varsinaisen yleissopimuksen lisäksi hallitustenvälisen kansainvälisten rautatiekuljetusten järjestön (OTIF) erioikeuksia ja vapauksia koskevan pöytäkirjan sekä sopimuksen A ja B liitteinä olevat yhtenäiset säännökset sopimuksesta matkustajien ja matkatavaran kansainvälisestä rautatiekuljetuksesta (CIV) ja sopimuksesta tavarankansainvälisestä rautatiekuljetuksesta (CIM). CIM-sääntöjen liitteenä ovat vaarallisten aineiden kuljetusta koskevat RID-määräykset. RID-määräykset koskevat lähinnä tavaraa rautateitse lähettävää yritystä ja vaarallisia aineita kuljettavaa rautatieyritystä.

COTIF-yleissopimusta on muutettu vuonna 1999. Suomen on tarkoitus ratifioida vuoden 1999 COTIF-yleissopimus vuoden 2004 aikana. Asiasta on huhtikuussa annettu hallituksen esitys eduskunnalle (HE 60/2004). Uusi yleissopimus tulee voimaan kolmannen kuukauden ensimmäisenä päivänä siitä kuukaudesta lukien, kun OTIF:n keskustuomisto on ilmoittanut siitä, että kaksi kolmasosaa yleissopimuksessa määräytyistä sopimusvaltioista on ratifioinut vuoden 1980 COTIF-yleissopimuksen muutoksen. Hallituksen esityksen antamiseen mennessä 41 jäsenvaltiota yleissopimuksen muutoksen on ratifioinut tai siihen on liittynyt 17 valtiota. Vuoden 1999 COTIF-yleissopimuksessa vaarallisten aineiden rautatiekuljetuksia koskevat määräykset on otettu erilliseksi liitteeksi (C liite).

Vuoden 1980 yleissopimuksen mukaan järjestön hallintoelimiin kuuluvat yleiskokous, hallintokomitea, tarkastuskomissio, vaarallisten aineiden kuljetusten asiantuntijakomissio,

jäljempänä RID-asiantuntijakomissio, rautatieliikenteen helpottamista koskeva komissio, teknisten kysymysten asiantuntijakomissio sekä pääsihteeri.

Sopimuksen 8 artikla sisältää määräykset järjestön yhteydessä toimivista asiantuntijakomissioista ja niitä koskevat menettelysäännöt. Komissiot koostuvat kaikkien jäsenvaltioiden edustajista.

Kullakin komissiolla on omalla asiantuntimusalueellaan keskeinen asema yleissopimuksen ja sen liitteiden muutosehdotusten valmistelussa ja hyväksymisessä. COTIF-yleissopimuksen 8 artiklan mukaisesti RID-asiantuntijakomissio päättää vaarallisten aineiden rautatiekuljetusta koskevien määräysten (RID) muutosehdotuksista.

RID-asiantuntijakomissio hyväksyy muutoksia RID-määräyksiin pääsääntöisesti joka toinen vuosi. Asiantuntijakomission päättämät muutokset tulevat voimaan vuoden 1980 COTIF-yleissopimuksen 21 artiklan mukaisesti kaikkien jäsenvaltioiden osalta kahdenkymmentä kuukauden ensimmäisenä päivänä siitä kuukaudesta lukien, jonka kuluessa OTIF'in pääsihteeri on ilmoittanut ne jäsenvaltioille. Jäsenvaltiot voivat esittää vastaväitteen neljän kuukauden kuluessa pääsihteerin ilmoituksesta laskettuna. Muutokset eivät tule voimaan, jos kolmasosa jäsenvaltioista esittää vastaväitteen. Jäsenvaltioissa, jotka ovat määräaikaan mennessä esittäneet päätöksiä koskevan vastaväitteen, keskeytyy kyseisen liitteen soveltaminen kokonaisuudessaan heti päätösten tultua voimaan. Tällä varmistetaan, että kaikissa OTIF-jäsenvaltioissa noudatetaan samoja määräyksiä. Vuoden 2005 RID-muutoksista pääsihteeri on toimittanut jäsenvaltioille 31 päivänä tammi-kuuta 2004 kirjeen, jossa todetaan että jäsenvaltiot voivat esittää muutoksia koskevat vastaväitteensä 31 päivään toukokuuta 2004 mennessä.

Vaarallisten aineiden rautatiekuljetukset Suomen ja Euroopan talousalueeseen kuuluttomien maiden välillä ovat harvinaisia Venäjää ja muita Itsenäisten valtioiden yhteisön (IVY) valtioita lukuun ottamatta. Yleis-

sopimuksen RID-määräykset tulisivat kuitenkin noudatettaviksi, jos esimerkiksi Euroopan talousalueen ulkopuolisesta OTIF:n jäsenvaltiosta Keski-Euroopan kautta Suomeen lähetettäisiin rautateitse vaarallisia aineita. Tällöin lähettäjä kyseissä valtiossa on RID-määräysten mukaisesti velvollinen luokittelemaan, pakkaamaan ja merkitsemään tavaran oikein ja antamaan oikein täytetyt kuljetusasiakirjat kuljetuksen suorittajalle. Samoin kuljetuksen suorittajan on noudatettava häntä koskevia määräyksiä kuten esimerkiksi vaunujen merkintöjä.

Venäjä ja muut IVY-valtiot eivät ole yleissopimuksen osapuolia. Rautatiekuljetukset Venäjän kautta tapahtuvat Suomen ja Venäjän välisen rautatieyhdyshyönteisen sopimuksen perusteella.

Kansallinen lainsäädäntö

Vaarallisten aineiden kuljetuksesta (719/1994) annetussa laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä säädetään muun muassa vaarallisten aineiden kuljetuksesta rautateillä. Näitä kuljetuksia koskeva sääntely on pääosin yksityiskohtaista ja hyvin teknisluonteista. Säännökset perustuvat RID-asiantuntijakomissiossa valmisteltuihin kuljetusmääräyksiin ja RID-puitedirektiiviin 96/49/EY, jonka liitteenä ovat kansainväliset RID-määräykset.

Vuoden 2003 RID-määräykset on Suomessa RID-puitedirektiivin mukaisesti saatettu kokonaisuudessaan kansallisesti voimaan vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetulla lailla ja sen nojalla annetuilla valtioneuvoston ja liikenne- ja viestintäministeriön asetuksilla. Nämä säännökset, joita on noin 1 000 sivua, on julkaistu Suomen säädöskokoelmassa. Säännökset sisältävät RID-määräykset kokonaisuudessaan ja ovat pääosin yhtenevät niiden kanssa.

Euroopan yhteisön lainsäädäntö

COTIF-yleissopimus sisältää määräyksiä myös yhteisön oikeuden alaan kuuluvista asioista. Vaarallisten aineiden rautatiekuljetuksista säädetään RID-puitedirektiivillä 96/49/EY sellaisena kuin se on muutettuna

komission direktiiveillä 96/87/EY ja 1999/47/EY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2000/62/EY sekä komission direktiiveillä 2001/6/EY ja 2003/29/EY. Direktiivin tavoitteena on parantaa vaarallisten aineiden rautatiekuljetusten liikenneturvallisuutta yhteisön alueella ja harmonisoida vaarallisten aineiden rautatiekuljetuksia koskeva lainsäädäntö yhteisön alueella vastaamaan näitä kuljetuksia koskevia kansainvälisiä määräyksiä ja niihin tehtyjä muutoksia. RID-määräykset kuuluvat kokonaisuudessaan jaetun toimivallan alaan.

Euroopan yhteisöjen komissio on tehnyt ehdotuksen komission direktiiviksi RID-puitedirektiivin mukauttamisesta tekniikan kehitykseen, jossa hyväksyttäisiin vuoden 2005 RID-muutokset. Tämä ehdotus käsittelee vaarallisten aineiden kuljetuskomiteassa (komiteologia komitea). Tästä on annettu U-kirjelmä eduskunnalle (U 17/2004).

RID-puitedirektiivin mukaisesti Euroopan yhteisöjen ja Euroopan talousalueen valtioiden välisissä vaarallisten aineiden rautatiekuljetuksissa noudatetaan puitedirektiivin liitteenä olevia RID-määräyksiä ja näiden maiden kansalliset vaarallisten aineiden rautatieliikennettä koskevien säännösten tulee perustua kyseiseen puitedirektiiviin.

Euroopan talousalueeseen kuuluvien maiden ja kolmansien maiden välisiin kuljetuksiin on direktiivin mukaisesti sovellettava myös RID-määräyksiä. Poikkeuksena tästä ovat kuljetukset IVY-valtioiden ja jäsenvaltioiden välillä. Niihin voidaan soveltaa myös poikkeavia säännöksiä, jos säilytetään RID-määräyksiä vastaava turvallisuustaso ja kuljetus tapahtuu IVY-valtioiden kalustolla (7 artikla). Tämä mahdollistaa sen, että Suomi voi soveltaa Venäjän liikenteessä kahdenkeskistä maiden välisestä rautatieyhdyshyönteisestä tehtyä sopimusta (SopS 47—48/1997).

Euroopan yhteisö on liittymässä COTIF-yleissopimukseen, sellaisena kuin se on muutettuna 3 päivänä kesäkuuta 1999 tehdyllä Vilnan pöytäkirjalla. Neuvosto on 28 päivänä maaliskuuta 2003 tekemällään päätöksellä valtuuttanut komission neuvottelemaan liittymisehdosta. Jotta Euroopan yhteisö voisi liittyä yleissopimukseen, jäsenvaltioiden on ensin hyväksyttävä vuoden 1999 yleissopimus ja sopimuksen on tultava voimaan. Tä-

män jälkeen yleissopimukseen liittyvä toimivalta siirtyisi Euroopan yhteisölle.

2. Keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on hyväksyä ja saattaa voimaan 17—21 päivänä marraskuuta 2003 pidetyn RID-asiantuntijakomission 40. kokouksen päätökset 31 päivänä tammikuuta 2004 päivätyn pääsihteerin ilmoituksen mukaisesti. Muutosten on tarkoitus tulla kansainvälisesti voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005. Tarkoituksena on, että eduskunta hyväksyisi muutokset RID-määräyksiin ja lain näiden määräysten muutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Lain voimaantulosta säädettäisiin tasavallan presidentin asetuksella. Lakiin sisällytettäisiin myös varsinaisen voimaansaattamissäännöksen lisäksi eräitä yleissopimuksen määräyksiä täydentäviä säännöksiä.

3. Esityksen vaikutukset

Esitykseen sisältyvien ehdotusten voidaan arvioida edistävän vaarallisten aineiden kuljetusturvallisuutta OTIF:n jäsenvaltioiden välisessä rautatieliikenteessä ja esityksellä harmonisoidaisiin yleiseurooppalaisittain vaatimukset, joita sovelletaan yhtenäisesti kaikissa sopimusvaltioissa.

RID-määräyksiä sovelletaan lähtökohtaisesti sopimusvaltioiden välisiin kansainvälisiin kuljetuksiin Euroopan talousaluetta lukuun ottamatta, joiden välinen liikenne tapahtuu RID-puitedirektiivin pohjalta. Näin ollen varsinaisia RID-määräyksiä sovellettaisiin Suomessa vain satunnaisesti, joten Suomessa yritysvaikutusten arvioidaan jäävän erittäin vähäisiksi. Koska samat vaatimukset tulevat Suomessa sitoviksi kansallisen lainsäädännön ja RID-puitedirektiivin kautta, niin tässä hallituksen esityksessä esitetyt

vuoden 2005 RID- muutokset eivät aiheuta Suomessa lisäkustannuksia.

Valtiontalouteen esityksellä ei ole vaikutuksia.

4. Asian valmistelu

4.1. Muutosten valmistelu asiantuntijakomissiossa

RID-määräysten muutokset on käsitelty RID-asiantuntijakomission 40. kokouksessa 17—21 päivänä marraskuuta 2003. Suomi on osallistunut muutosten valmisteluun.

Asiantuntijakomissiolle esitetyt ehdotukset on valmisteltu Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) vaarallisten aineiden tiekuljetuksia koskevan työryhmän (WP 15) ja RID-asiantuntijakomission yhteiskokouksissa ja sitä ennen YK:n talous- ja sosiaalikomitean (ECOSOC) vaarallisten aineiden kuljetuskomiteassa, joka valmistelee vaarallisten aineiden kuljetuksille mallisäännöt. Tällä toimintatavalla on tarkoitus varmistaa, että eri kuljetusmuotoja koskevat kansainväliset vaarallisten aineiden kuljetusmääräykset ovat yhdenmukaisia. Näin varmistetaan kuljetusketjujen logistinen sujuvuus.

4.2. Asian valmistelu Suomessa

Vuoden 2005 RID- muutosten hyväksymistä ja voimaansaattamista koskeva hallituksen esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä virkatyönä. Esityksestä on pyydetty lausunto ulkoasiainministeriöltä, oikeusministeriöltä, Ratahallintokeskukselta, VR- Yhtymä Oy:ltä, Kemianteollisuus ry:ltä, Öljy- ja Kaasualan Keskusliitto ry:ltä sekä Suomen Huolintaliikkeiden Liitto ry:ltä. Asiaa on käsitelty myös vaarallisten aineiden kuljetusasiain neuvottelukunnan yleisjaostossa. Lausunnot on otettu huomioon mahdollisuuksien mukaan hallituksen esitystä viimeisteltäessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Vuoden 1980 COTIF-yleissopimuksen liitteen B liitteen (RID) muutokset

Suurin osa RID- asiantuntijakomission 40. kokouksessa hyväksytyistä muutoksista on lainsäädännönalaan kuulumattomia teknisiä muutoksia, kuten uusia turvalaitevaatimuksia säiliövaunuille, uusia rakennevaatimuksia irtotavarakuljetuksiin käytettäville konteille ja uusitut luokituskriteerit tartuntavaarallisille aineille. Muutoksilla pyritään ottamaan huomioon teknologian ja tieteen kehitys ja näiden aineiden kuljetuksissa sattuneet onnettomuudet ja muut uhat.

Seuraavassa on esitetty RID-määräysten pääsisältö osakohtaisesti ja niihin esitetyt muutokset.

Osa 1 Yleiset määräykset

Tämä osa sisältää yleiset määräykset, määritelmät, vapautukset, koulutusta ja tarkastuksia koskevat määräykset, eri osapuolten turvallisuusvelvoitteet, turvallisuusneuvonantajan nimeämisvelvollisuuden sekä siirtymämääräykset.

Tähän osaan ollaan New Yorkissa syyskuun 11 päivänä 2001 tapahtuneen terroristiskun seurauksena lisäämässä erityiset määräykset, joiden tarkoituksena on ehkäistä vaarallisten aineiden tahallista väärinkäyttöä terroristitarkoituksessa. Nämä muutokset tuovat rautatiekuljetuksiin velvollisuuksia niin kuljetuksen suorittajille, huolitsijoille kuin lähettäville ja vastaanottaville yrityksille.

Uusi 1.10 luku sisältäisi terrorismin vastaisia toimia koskevat määräykset. Luvussa edellytetään, että kuljetettaessa vaarallisia aineita, joilla voidaan tahallisesti väärinkäytettynä aiheuttaa suurta vahinkoa, lähettävän ja kuljettavan yrityksen on tehtävä terrorismin uhan torjumiseksi turvasuunnitelma, jossa varaudutaan kyseiseen toimintaan liittyviin turvariskeihin. Turvasuunnitelmassa tulisi

käydä esimerkiksi ilmi yksityiskohtainen turvatoimien vastuujako yrityksessä, nykyisten turvatoimien kartoitus ja turvariskien arviointi, turvariskien vähentämiseen tähtäävät toimenpiteet sekä menetelmät, joilla varmistetaan kuljetustietojen tietoturva. Turvasuunnitelmalta ei edellytetä viranomaisen hyväksyntää, mutta se olisi pyydettyä esitettävä kuljetuksia valvovalle viranomaiselle.

Vaarallisten aineiden rautatiekuljetushenkilöstölle annettavaan tehtävän mukaiseen koulutukseen tulisi osio, jossa annettaisiin koulutusta tahalliseen vahingontekoon liittyvistä riskeistä ja kyseeseen tulevista turvatoimista.

Alueet, kuten ratapihat ja muut terminaalit, joissa kuljetukseen liittyen tilapäisesti säilytetään vaarallisia aineita, olisi turvattava.

Vaarallisia aineita saisi jättää kuljetettavaksi vain asianmukaisesti tunnistetulle yritykselle.

Osa 2 Luokitusta koskevat määräykset

Vaaralliset aineet jaetaan yhdeksään luokkaan ja kullekin luokalle on esitetty luokituskriteerit ja testimenetelmät.

Tähän osaan tulisi uudet kriteerit tartuntavaarallisten aineiden luokitukselle. Myös joitakin muita aineiden luokitukseen liittyviä säännöksiä tarkennetaan.

Osa 3 Luettelo vaarallisista aineista, erityismääräykset ja rajoitettuja määriä koskevat määräykset

Määräysten keskeisenä osana on yli 3000 ainenimikettä sisältävä taulukko, jossa tavallisesti kuljetettavat aineet ovat valmiiksi luokiteltuina ja josta selviää myöskin ainekohtaisesti tärkeimmät tiedot kuten merkinnät, sallitut pakkaustyypit, sallitut säiliötyypit ja kuljetusta koskevat erityismääräykset.

Tähän osaan lisättäisiin joitakin uusia aineita ja joidenkin aineiden kuljetusehtoihin liittyvät koodit muuttuvat.

Osa 4 Pakkaamista sekä pakkausten, IBC-pakkausten, suurpäälyksien, UN-säiliöiden, metallisten säiliöiden ja lujitemuovisäiliökonttien käyttöä koskevat määräykset

Tämä osa sisältää yksityiskohtaiset käyttömääräykset eri tyyppisille pakkauksille, säiliökonteille ja säiliövaunuille.

Tähän osaan tulisi tarkennetut määräykset muovipakkausten testaukselle, pieniä tarkennuksia pakkaustapoihin sekä joitakin uusia säiliökuljetuksiin liittyviä erityismääräyksiä.

Osa 5 Lähetystä koskevat määräykset

Vaarallisia aineita sisältävät kollit, kontit, säiliöt ja vaunut on varustettava säädetyillä merkinnöillä. Kuljetettava vaarallinen aine ja sen luokitustiedot on merkittävä rahtikirjaan säädetyllä tavalla.

Tähän osaan esitetään pieniä tarkennuksia pakkausten merkintöihin ja rahtikirjaan tehtäviin merkintöihin.

Osa 6 Pakkausten, IBC-pakkausten, suurpäälyksien ja säiliöiden rakennetta ja testausta koskevat määräykset

Tämä osa sisältää tarkat ja yksityiskohtaiset rakenne-, testaus-, hyväksyntä- ja merkintävaatimukset eri tyyppisille pakkauksille, säiliökonteille ja säiliövaunuille.

Tähän osaan esitetään uudet rakennevaatimukset irtotavarakuljetuksiin käytettäville konteille ja vaunuille sekä uusia turvalaitevaatimuksia myrkyllisten kaasujen kuljetukseen tarkoitetuille säiliövaunuille. Lisäksi paineastioiden teknisiin vaatimuksiin tulee muutoksia.

Osa 7 Kuljetusta, kuormausta, purkamista ja tavarankäsittelyä koskevat määräykset

Vaaralliset aineet on kuormattava vaunuun määrätyllä tavalla huomioiden myös eri aineita koskevat yhteenkuormauskiellot. Ainetta saa kuljettaa irtotavarana ainoastaan silloin, kun se on määräyksissä sallittu. Junien kokoonpanossa räjähteitä sisältävät vaunut

on erotettava suojavaunuilla palonaroista aineista.

Tähän osaan esitetään uusia määräyksiä irtotavarakuljetuksille sekä pieniä tarkennuksia nykyisiin määräyksiin.

2. Lakiehdotuksen perustelut

2.1. Laki kansainvälisiä rautatiekuljetuksia koskevan yleissopimuksen (COTIF) liitteen B (CIM) liitteen (RID) muutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta

1 §. *Sopimusmääräysten voimaansaattaminen.* Lain 1 § sisältää tavanomaisen voimaansaattamissäännöksen, jonka mukaan ne kansainvälisiä vaarallisten aineiden rautatiekuljetuksia koskevien RID-määräysten lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset, jotka on hyväksytty 17—21 päivänä marraskuuta 2003 pidetyssä RID-asiantuntijakomission 40. kokouksessa, olisivat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä selostetaan jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta käsittelevässä jaksossa.

COTIF-yleissopimus on jaetun toimivallan sopimus. Euroopan yhteisön jäsenvaltiolla ja Euroopan yhteisöllä on jaettu toimivalta yleissopimuksen soveltamisalaa koskevissa kysymyksissä. Yhteisön toimivaltaan kuuluvia sopimusmääräyksiä sisältyy vaarallisten aineiden kuljetusmääräyksiin (RID).

2 §. *Eräiden sopimusmääräysten julkaisematta jättäminen.* Tarkoituksena on, että vuoden 2005 RID- muutoksia ei julkaistaisi Suomen säädöskokoelmassa, koska määräykset kuuluvat Euroopan yhteisön lainsäädännön alaan, ja määräykset julkaistaan yhteisön lainsäädäntönä Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Määräyksillä ei ole myöskään yleistä merkitystä. Vuoden 2005 RID- muutokset olisivat saatavilla liikenne- ja viestintäministeriössä ja ministeriö antaisi niistä tietoja suomeksi ja ruotsiksi.

Perustuslain 95 §:n 3 momentin mukaan yleiset säännökset valtiosopimusten ja muiden kansainvälisten velvoitteiden julkaisemisesta annetaan lailla. Valtiosopimusten jul-

kaisemisesta säädetään Suomen säädös-koelmasta annetussa laissa (188/2000). Lain 9 §:ssä säädetään edellytyksistä, joilla voidaan erityisestä syystä päättää, että valtiosopimusta ei julkaista sopimussarjassa. Koska vuoden 2005 RID-muutokset sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, eivät säädöskokoelmalain 9 §:n edellytykset täyty. Siitä syystä on tarpeen säätää erikseen teknisten liitteiden julkaisematta jättämisestä.

3 §. *Voimaantulo.* Pykälän mukaan lain voimaantulosta säädettäisiin tasavallan presidentin asetuksella.

3. Voimaantulo

Vuoden 2005 RID- muutokset tulevat COTIF-yleissopimuksen 21 artiklan mukaan kaikkien jäsenvaltioiden osalta voimaan kahdenkymmentä kuukauden ensimmäisenä päivänä siitä kuukaudesta lukien, jonka kuluessa keskustuomio on ilmoittanut ne jäsenvaltioille, ellei kolmannes jäsenvaltioista ole esittänyt vastaväitettä neljän kuukauden kuluessa ilmoituspäivästä laskettuna. Esityksessä tarkoitetut muutokset tulisivat siten voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005. Vuoden 2005 RID- muutokset sisältävät lisäksi kuuden kuukauden siirtymäajan muutosten voimaantulolle, joten määräykset tulisivat lopullisesti velvoittaviksi 1 päivänä heinäkuuta 2005.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005 tasavallan presidentin asetuksella.

4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan hyväksymisen. Muusta syystä eduskunnan hyväksymistä edellyttäviä määräyksiä ovat muun muassa eduskunnan budjettivaltaa sitovat kansainväliset velvoitteet.

Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan sopimuksen määräysten on katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan, jos määrä-

ys koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla tai jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä tai siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Kansainvälisen velvoitteen määräys kuuluu näiden perusteiden mukaan lainsäädännön alaan siitä riippumatta, onko määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla säädetyn säännöksen kanssa (PeVL 11 ja 12/2000 vp).

Vuoden 1980 COTIF-yleissopimus on jaetun toimivallan sopimus, jonka määräykset kuuluvat osittain jäsenvaltion ja osittain yhteisön toimivaltaan. Perustuslain tulkintakäytännön mukaan eduskunnan hyväksymistoimivalta ei koske yhteisön toimivaltaan kuuluvia sopimuksen määräyksiä (PeVL 6/2001 vp). Vuoden 1980 COTIF-yleissopimuksen osapuolina voivat olla vain valtiot. Ennen kuin vuoden 1999 COTIF-yleissopimus tulee voimaan ja yhteisö voi liittyä siihen, Suomi toimii RID-muutosten osalta myös yhteisön puolesta ja sen toimivaltaa käyttäen. Näiltä osin kysymyksessä on perustuslain 93 §:n 2 momentin mukainen unioniasioihin sisällöltään ja vaikutuksiltaan rinnastettava asia, jota koskevasta päätöksenteosta valtioneuvosto vastaa, jollei päätös vaadi eduskunnan hyväksymistä. Eduskunnan hyväksymistoimivallan on katsottava ulottuvan tällaisessa tapauksessa myös niihin perustuslain 94 §:ssä tarkoitettuihin määräyksiin, joiden osalta Suomi käyttää yhteisön toimivaltaa.

Vuoden 2005 RID-muutoksissa lainsäädännön alaan kuuluvia olisivat osittain uuden 1.10 luvun terrorismin vastaisia toimia koskevat määräykset.

Luvun 1.10 kohdassa 1.10.1 edellytettäisiin, että vaarallisia aineita saisi jättää kuljettavaksi vain kuljetuksen suorittajalle, joka on sopivalla tavalla tunnistettu. Vaarallisten aineiden kuljetuksessa tilapäiseen säilytykseen käytettävät alueet terminaaleissa, muilla paikoilla, ja järjestelyratapihoilla olisi huolellisesti turvattava, hyvin valaistava ja, jos mahdollista ja sovellettavissa, yleinen pääsy näille alueille olisi estettävä. Kuljetuksen suorittajien tunnistaminen ja tilapäisen säily-

tykseen käytettävien alueiden turvaaminen ovat uusia velvoitteita yrityksille, ja niitä pidetään lainsäädännönalaan kuuluvina, joille pyydetään eduskunnan hyväksyntää.

Kohdassa 1.10.2 edellytetään, että henkilöstön koulutuksessa ja täydennyskoulutuksessa olisi oltava myös turvatoimia koskeva osio. Tämän kohdan määräykset kuuluvat lainsäädännönalaan, koska koulutuksesta säädetään kansallisesti vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetussa laissa.

Kohdassa 1.10.3 edellyttäisiin, että suuren riskin sisältäviä vaarallisten aineiden kuljetukseen osallistuvien, kuten lähettäjien, kuljetuksen suorittajien ja muiden osapuolien on laadittava ja toteutettava turvasuunnitelmaa.

Turvasuunnitelman laatimis- ja toteuttamisvaatimus on uusi velvoite yrityksille, ja sitä pidetään lainsäädännönalaan kuuluvana, jolle pyydetään eduskunnan hyväksyntää.

Muihin RID-määräysten osiin esitetyt muutokset ovat luonteeltaan hyvin teknisiä eivätkä kuulu lainsäädännönalaan.

5. Käsittelyjärjestys

Perustuslain 94 §:n 2 momentin mukaan

kansainvälisen velvoitteen hyväksymisestä päätetään äänten enemmistöllä. Jos ehdotus velvoitteen hyväksymisestä koskee perustuslakia, ehdotus on kuitenkin hyväksyttävä päätöksellä, jota vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä on kannattanut.

Vuoden 1980 COTIF-yleissopimuksen liitteen B (CIM) liitteen muutokset (RID-2005) voidaan hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamislainsiksi voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi Sinaiaassa 17—21 päivänä marraskuuta 2003 hyväksytyjen kansainvälisiä rautatiekuljetuksia koskevan yleissopimuksen (COTIF) B liitteen (CIM) vaarallisten aineiden rautatiekuljetuksia koskevan liitteen muutokset

Koska yleissopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

*Lakiehdotus***Laki****kansainvälisiä rautatiekuljetuksia koskevan yleissopimuksen (COTIF) liitteen B (CIM) liitteen (RID) muutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Sopimusmääräysten voimaansaattaminen

Sinaïassa 17—21 päivänä marraskuuta 2003 hyväksytyjen kansainvälisiä rautatiekuljetuksia koskevan yleissopimuksen (COTIF) B liitteen (CIM) vaarallisten aineiden rautatiekuljetuksia koskevan liitteen muutosten lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Eräiden sopimusmääräysten julkaisematta jättäminen

Kansainvälisiä rautatiekuljetuksia koskevan yleissopimuksen (COTIF) B liitteen (CIM) vaarallisten aineiden kansainvälistä rautatiekuljetusta koskevan ohjesäännön (RID) teknisen liitteen muutoksia ei julkaista Suomen säädöskokoelman sopimussarjassa. Nämä muutokset ovat nähtävillä ja saatavilla liikenne- ja viestintäministeriössä, joka myös antaa niistä tietoja suomeksi ja ruotsiksi.

3 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 30 päivänä huhtikuuta 2004

Tasavallan Presidentti**TARJA HALONEN**Liikenne- ja viestintäministeri *Leena Luhtanen*

Liite

Vuoden 2005 RID- muutosten luku 10, joka sisältää lainsäädännönalaan liittyviä määräyksiä.

LUKU 1.10

TURVATOIMIA KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET

Huom. Tässä luvussa turvatoimilla tarkoitetaan toimenpiteitä tai varotoimia, joilla ehkäistään vaarallisten aineiden varkauksia tai tahallista väärinkäyttöä, jotka voivat aiheuttaa vaaraa ihmisille, omaisuudelle tai ympäristölle.

1.10.1 Yleiset säännökset

- 1.10.1.1 Kaikkien vaarallisten aineiden kuljetukseen osallistuvien henkilöiden on otettava huomioon henkilön vastuuseen suhteutetut vaarallisten aineiden kuljetusten turvatoimia koskevat tämän luvun säännökset.
- 1.10.1.2 Vaarallisia aineita saa jättää kuljetettavaksi vain kuljetuksen suorittajalle, joka on sopivalla tavalla tunnistettu.
- 1.10.1.3 Vaarallisten aineiden kuljetuksessa tilapäiseen säilytykseen käytettävät alueet terminaaleissa, muilla paikoilla, ja järjestelyratapihoilla on huolellisesti turvattava, hyvin valaistava ja, jos mahdollista ja sovellettavissa, yleinen pääsy näille alueille on estettävä.
- 1.10.1.4 Vaarallisia aineita kuljettavan junan jokaisella miehistön jäsenellä on kuljetuksen aikana oltava mukanaan valokuvalla varustettu henkilötodistus tai -kortti.
- 1.10.1.5 Kohdassa 1.8.1 tarkoitetuissa tarkastuksissa on tarkastettava soveltuvin toimenpitein myös turvatoimet.

1.10.2 Turvatoimien koulutus

- 1.10.2.1 Luvussa 1.3 tarkoitettussa henkilöstön koulutuksessa ja täydennyskoulutuksessa on oltava myös turvatoimia koskeva osio. Turvatoimia koskevan täydennyskoulutuksen ei tarvitse liittyä ainoastaan säädösmuutoksiin.
- 1.10.2.2 Turvatoimia koskevan koulutuksen on keskityttävä turvariskeihin ja niiden tunnistamiseen, näiden riskien vähentämismenetelmiin sekä turvarikkomustapauksissa tarvittaviin toimenpiteisiin. Koulutukseen on sisällyttävä tiedot mahdollisesta turvasuunnitelmasta suhteutettuna henkilöstön vastuuseen ja velvollisuuksiin sekä tehtäviin suunnitelmaa toteutettaessa.

1.10.3 Suuren riskin sisältäviä vaarallisia aineita koskevat säännökset

- 1.10.3.1 ”Suuren riskin sisältäviä vaarallisia aineita” ovat aineet, joita voidaan väärinkäyttää tahallisesti ja jotka siten voivat aiheuttaa vakavia seurauksia kuten

ihmisuhreja tai joukkotuhoa. Taulukossa 1.10.5 on luettelo suuren riskin sisältävistä vaarallisista aineista.

1.10.3.2 Turvasuunnitelmat

1.10.3.2.1 Suuren riskin sisältäviä vaarallisten aineiden (ks. taulukko 1.10.5) kuljetukseen osallistuvien, kohdissa 1.4.2. ja 1.4.3 tarkoitettujen lähettäjien, kuljetuksen suorittajien ja muiden osapuolien on perehdyttävä ja toteutettava turvasuunnitelmaa, johon kuuluvat vähintään kohdassa 1.10.3.2.2 mainitut osat.

1.10.3.2.2 Turvasuunnitelman on sisällettävä vähintään seuraavat osat:

- (a) yksityiskohtainen turvatoimien vastuujako ammattitaitoisille ja päteville henkilöille, joilla on asianmukaiset valtuudet velvollisuuksiensa suorittamiseen;
- (b) luettelo kyseeseen tulevista vaarallisista aineista tai vaarallisten aineiden tyypeistä;
- (c) nykyisten turvatoimien kartoitus ja turvariskien arviointi mukaan lukien tarvittavat kuljetusten keskeytykset, vaaralliset aineet vaunussa, säiliössä tai kontissa kuljetuksen aikana sekä ennen ja jälkeen kuljetuksen sekä vaarallisten aineiden tilapäinen säilytys kuljetusmuodosta tai kuljetusvälineestä toiseen siirryttäessä;
- (d) selkeä esitys turvariskien vähentämiseen tähtäävistä toimenpiteistä suhteutettuna osapuolen vastuuseen ja tehtäviin, mukaan lukien:
 - koulutus;
 - turvapolitiikka (esim. vakavan uhan sattuessa tarvittavat toimenpiteet, valvonta työntekijöiden työhönotossa ja uusiin tehtäviin siirroissa jne.);
 - toimintakäytännöt (esim. reittien valinta ja käyttö, jos reitit ovat tiedossa, vaarallisiin aineisiin käsiksi pääseminen kohdassa (c) määritellyn tilapäisen säilytyksen aikana, haavoittuvien infrastruktuurikohteiden läheisyys jne.);
 - turvariskien vähentämiseen käytettävät välineet ja resurssit;
- (e) tehokkaat ja ajantasaiset menettelyt turvauhasta, - rikkomuksista tai

- välikohtauksista ilmoittamiseen ja hoitamiseen;

- (f) menettelyt turvasuunnitelmien arvioimiseen ja testaamiseen sekä suunnitelmien määräaikaiseen tarkastukseen ja päivittämiseen;
- (g) menetelmät, joilla varmistetaan turvasuunnitelmaan liittyvien kuljetustietojen tietoturva; ja
- (h) menetelmät, joilla varmistetaan turvasuunnitelmaan liittyvien kuljetustietojen jakelu vain niitä tarvitseville. Nämä menetelmät eivät saa rajoittaa muiden RID- määräyksissä tarkoitettujen kuljetuksiin liittyvien tietojen saantia.

***Huom.** Kuljetuksen suorittajien, lähettäjien ja vastaanottajien on toimittava yhteistyössä keskenään ja toimivaltaisten viranomaisten kanssa mahdollista turvauhkaa koskevien tietojen välittämisessä, soveltuvien turvatoimien hoitamisessa ja niihin liittyviin tapahtumiin reagoimisessa.*

- 1.10.3.3 Junat tai vaunut, joilla kuljetetaan suuren riskin omaavia vaarallisia aineita (ks. taulukko 1.10.5), on varustettava laitteilla, välineillä tai järjestelyillä, jotka estävät kuljetusvälineen tai sen rahdin varkauden. On varmistuttava, että nämä laitteet ovat kunnossa ja jatkuvasti tehokkaita. Näiden laitteiden käyttö ei saa estää pelastuspalvelun toimintaa.

***Huom.** Kuljetustelematiikkaa ja muita suuren riskin vaarallisten aineiden (ks. taulukko 1.10.5) liikkumisen seurantamenetelmiä tai laitteita on käytettävä, jos menetelmät ovat jo käytössä ja tarvittavat laitteet asennettu.*

- 1.10.4 Kohtien 1.10.1, 1.10.2 ja 1.10.3 vaatimuksia ei sovelleta, jos kuljetusmäärät vaunussa tai suurkontissa eivät ylitä RID- määräysten kohdassa 1.1.3.6 tarkoitettuja määriä.
- 1.10.5 Suuren riskin sisältävät vaaralliset aineet ovat aineita, jotka on lueteltu oheisessa taulukossa ja joiden kuljetusmäärä ylittää taulukossa mainitut määrät.

Taulukko 1.10.5:
LUETTELO SUUREN RISKIN SISÄLTÄVISTÄ VAARALLISISTA AINEISTA

Luokka	Vaarallisuusluokka	Aine tai esine	Määrä		
			Säiliö (l)	Irtotavara (kg)	Kollit (kg)
1	1.1	Räjähteet	<i>a</i>	<i>a</i>	0
	1.2	Räjähteet	<i>a</i>	<i>a</i>	0
	1.3	Yhteensopivuusryhmän C räjähteet	<i>a</i>	<i>a</i>	0
	1.5	Räjähteet	0	<i>a</i>	0
2		Palavat kaasut (luokituskoodit, joissa on vain kirjain F)	3000	<i>a</i>	<i>b</i>
		Myrkylliset kaasut (luokituskoodit, joissa on kirjain T, TF, TC, TO, TFC tai TOC) lukuun ottamatta aerosoleja	0	<i>a</i>	0
3		Pakkausryhmien I ja II palavat nesteet	3000	<i>a</i>	<i>b</i>
		Flegmatoidut räjähdysaineet	<i>a</i>	<i>a</i>	0
4.1		Flegmatoidut räjähdysaineet	<i>a</i>	<i>a</i>	0
4.2		Pakkausryhmän I aineet	3000	<i>a</i>	<i>b</i>
4.3		Pakkausryhmän I aineet	3000	<i>a</i>	<i>b</i>
5.1		Pakkausryhmän I hapettavat nesteet	3000	<i>a</i>	<i>b</i>
		Perkloraatit, ammoniumnitraatti ja ammoniumnitraattipohjaiset lannoitteet	3000	3000	<i>b</i>
6.1		Pakkausryhmän I myrkylliset aineet	0	<i>a</i>	0
6.2		Kategorian A tartuntavaaralliset aineet	<i>a</i>	<i>a</i>	0
7		Radioaktiiviset aineet	3000 A ₁ (erityismuoto) tai 3000 A ₂ , kuten sovellettavissa, B- tai -C tyyppin kolleissa		
8		Pakkausryhmän I syövyttävät aineet	3000	<i>a</i>	<i>b</i>

^a Ei sovellettavissa.

^b Ainemäärästä riippumatta kohdan 1.10.3 säännöksiä ei sovelleta.

Huom. Radioaktiivisten aineiden leviämisen estämiseksi sovelletaan kansainvälisessä kuljetuksessa ydinmateriaalin fyysisen suojelun sopimusta (the Convention on the Physical Protection of Nuclear Material) täydennettynä IAEA:n dokumentilla INFCIRC/225(Rev.4).